

פרק עשירי 'כל התדיר'

משנה

כל התדיר מחבירו קודם את חבירו. התמידין קודמין למוספין, מוספי שבת קודמין למוספי ראש חדש, מוספי ראש חדש קודמין למוספי ראש השנה, שנאמר: "מִלְבַּד עֹלֶת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֶת הַתָּמִיד תַּעֲשׂוּ אֶת אֱלֹהֵי". תעשו את המוספים מלבד עולת הבקר העשויה כבר¹⁴⁰⁹.

גמרא

הגמרא שואלת, מניין לומדים שמקדימים את התדיר לשאינו תדיר? תמזה הגמרא, הרי המשנה אומרת שלומדים את הדבר מהכתוב¹⁴¹⁰? אלא אומרת הגמרא, שהשאלה היתה אולי תמידים קודמים למוספים משום שהם תדירים בכל יום, ומנין שמוספים שאינם תדירים בכל יום קודמים למוספים שתדירים פחות? אמר רבי אילעא, שלומדים שכל התדיר מחברו קודם לו מהכתוב: "כִּאֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים", סדר ההקרבה של "אֱלֹהֵי", המוספים של החג הוא "כִּאֱלֹהֵי", כמו שאמרו בפסוק הקודם שתמיד קודם למוסף. שואלת הגמרא, הרי צריכים את הכתוב לגופו, שצריכים להביא קרבן מוסף בכל שבעת ימי חג הפסח? עונה הגמרא, שהתורה היתה יכולה לכתוב "אֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לַיּוֹם שִׁבְעַת יָמִים". ושואלת הגמרא שאם היה כתוב כך היינו אומרים שאותם שבעה כבשים יתחלקו לשבעת הימים? עונה הגמרא, שאי אפשר לומר כך מפני שכתוב "אֱלֹהֵי תַעֲשׂוּ לַיּוֹם". שואלת הגמרא, והרי אם לא היה כתוב "כִּאֱלֹהֵי" היינו אומרים שתעשו את אלה ליום הראשון. ולא היינו יודעים כמה כבשים מקריבים בשאר הימים? אלא אומרת הגמרא, לומדים שכל התדיר מחברו קודם לו מהכתוב

א"א לו' שלומדים שכל התדיר מחברו קודם מ"אלה" "כאלה"

1409 התוס' שואלים ממה שא' בפ' תמיד נשחט מנין שלא יהא דבר קודם לתמיד שנאמר "העולה" עולה ראשונה, ומדוע צריכים את שניהם? וי"ל שצריכים את "העולה" עולה ראשונה להקדמת ההקטרה ואת הכ' "מלבד עולת הבקר" וכו' להקדמת השחיטה. תוס'.

1410 כאן השאלה מובנת מפני שהטעם מפורש במשנה אבל בתחילת מסכת מגילה (דף ב.) קשה מה שא' מנ"ל כדבעינן למימר קמן חכמים הקילו כו'. ומה בכך האם משום כך לא צריכים לשאול מנ"ל, הרי אותו הטעם אינו מפורש במשנה. תוס'.

”כַּאֲלֵה תַעֲשׂוּ” שכל העשיות יהיו שוות, ובכולן מקדימים את התדיר.

אביי אמר, שלומדים מגופו של הכתוב ”מִלְבַּד עַלֹת הַבֶּקֶר אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתְּמִיד“. מפני שאם הכתוב היה בא לומר רק שקרבן התמיד שהוא תדיר בכל יום קודם, היה צריך לכתוב רק ”מִלְבַּד עַלֹת הַבֶּקֶר“ ולמה צריך לכתוב ”אֲשֶׁר לְעֹלֹת הַתְּמִיד“ ולתלות את הקדמתה בתדירות? אלא לומר שכל התדיר מחברו קודם.

משנה

כל המקודש מחברו קודם דם חטאת לדם עולה אברי עולה לאימורי חט' החטאת קודם לדם העולה, אם שניהם שחוטים ועומדים להזרק, מפני שהוא מרצה¹⁴¹¹. שדם חטאת מכפר על חייבי כריתות שצריכים ריצוי גדול. איברי עולה קודמין לאימורי חטאת, אם הדם של שניהם נזרק אברי העולה קודמים בהקטרתם לאימורי החטאת, מפני שהוא כליל לאישים.

חטאת לאשם אשם לתודה תודה ואיל נזיר חטאת קודמת לאשם, מפני שדמה ניתן לשלמים שלמים לבכור בכור למעשר לארבע קרנות על היסוד. אבל דם האשם ניתן בשתי מתנות שהן ארבע, ולא על הקרנות, ולא נאמרה בו שפיכת שיריים. אשם קודם לתודה ואיל נזיר, מפני שהוא קדשי קדשים¹⁴¹². תודה ואיל נזיר קודמים לשלמים, מפני שהן נאכלין ליום אחד וטעונין לחם. השלמים קודמין לבכור, מפני שהן טעונין מתן ארבע, וסמיכה ונסכים ותנופות חזה ושוק. הבכור קודם למעשר, מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים.

מעשר לעופות עופות למנחות מעשר קודם לעופות, מפני שהוא זבח¹⁴¹³, בסכין והעוף במליקה¹⁴¹⁴, ויש בו קודש קדשים דמו ואימוריו. יש בו לגבוה שני חלקים הדם והאימורים אבל

1411 לא אמרו משום שדמה ניתן על ד' קרנות כמו שא' באשם כיון שדם עולה בא מכח כליל כה שא' בגמרא לא די בטעם שלד' קרנות. תוס'.

1412 לא אמר מפני שהוא מרצה משום שיש את אשם נזיר ואשם מצורע שלא באים לכפר אלא להכשיר. ובחטאת אמר טעמא דמרצה אע"ג שיש את חטאת נזיר וחטאת מצורע שלא באים לכפר אלא להכשיר. ויש לומר שלא די בטעם שמרצה משום שתודה ואיל נזיר שטעו' לחם הם מקודשים. כמו שא' בגמ'. תוס'.

1413 וזבחים הם חשובים שמצותם מרובה שכל הקרבנות באים מהם. רש"י.

1414 ושמא באימורים די בטעם של מין זבח. תוס'.

הספק מי קודם דם חטאת או אברי הגמרא מביאה ספק, מה קודם, דם חטאת מפני שחטאת מרצה על חייבי כריתות. או

שאברי עולה קודמים מפני שהם כליל לאישים? ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, דם חטאת קודם לדם עולה, ומכאן שדם חטאת אינו קודם לאברי עולה. ואומרת הגמרא, אדרבה! אפשר לדייק מהסיפא שאומרת שאברי עולה קודמים לאימורי חטאת, מפני שהאמורים אינם מכפרים שאין כפרה אלא בדם, אבל הם אינם קודמים לדם חטאת שמכפר! אלא אי אפשר לדייק מהמשנה מי קודם¹⁴¹⁷.

הספק מי קודם דם עולה או אימורי הגמרא מביאה ספק מה קודם, דם עולה מפני שהוא בא מכח קרבן עולה שהוא כליל לאישים, או אימורי חטאת מפני שהם באים מכח קרבן חטאת שהוא מכפר?¹⁴¹⁸ ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, דם חטאת קודם לדם עולה, אבל אימורי חטאת אינם קודמים לדם עולה. דוחה הגמרא, אדרבה! יש ראייה הפוכה מהסיפא שאומרת שאברי עולה קודמים לאימורי חטאת, אבל דם עולה אינו קודם לאימורי חטאת! אלא אי אפשר לדייק מהמשנה מי קודם.

הספק מי קודם דם עולה או עוד מסתפקת הגמרא, האם דם עולה שבא מכח כליל קודם, או דם אשם קודם מפני שהוא מכפר?¹⁴¹⁹ ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו במשנה, דם חטאת קודם לדם עולה, אבל דם אשם, שאינו חמור כמו חטאת, אינו קודם לדם עולה. דוחה הגמרא ואומרת, שאפשר לומר שגם דם האשם קודם לדם העולה. והמשנה היתה צריכה לומר שדם האשם קודם לדם העולה, וקל וחומר שדם החטאת קודם לדם העולה. והמשנה אומרת דם החטאת קודם לדם העולה, משום שהמשנה רוצה לומר בסיפא שאברי עולה קודמים לאימורי חטאת. ואם המשנה היתה האומרת שאברי עולה קודמים לאימורי אשם, היינו אומרים שהם אינם קודמים לאימורי חטאת. ומביאה הגמרא ראייה ממה ששנינו שחטאת קודמת לאשם, אבל עולה

1417 הרמב"ם פוסק שהכהן יקריב איזה מהם שירצה. ועיין בגהש"ס ובכסף משנה ובשפ"א.

1418 הבעיה שלעיל מדברת במכפר וכליל עצמם, וכאן מדובר באותו שבא מכח כליל ומכח מכפר. תוס'.

1419 בדם אשם ואברי עולה דם אשם קודם מפני שאשם מכפר כחטאת. או שפשוט לו שאברי עולה קודמים לדם אשם מפני שהם כליל. ואינו דומה לאברי עולה ודם חטאת שדם חטאת הוא חשוב משום שהוא על ד' קרנות. תוס'.

אינה קודמת לאשם¹⁴²⁰. ולכאורה מדובר זריקת הדם. ואומרת הגמרא שלא מדובר בדם אלא בהקטרת האימורים. וכן משמע ממה ששנינו במשנה, שהחטאת קודמת מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, ואם היה מדובר בדם היה צריך לומר מפני שהיא ניתנית.

הגמרא שואלת על מה ששנינו במשנה שחטאת קודמת לאשם מפני שדמה ניתן על ד' קרנות ועל היסוד, אדרבה אשם צריך להיות קודם מפני שיש לו קיצבה, בכסף שקלים, אבל לחטאת אין קצבה? אומרת הגמרא, שהמעלה בקדושה של החטאת שיש בה מתנות דם רבות למזבח עדיפה.

הגמרא שואלת על מה ששנינו שאשם קודם לתודה ואיל נזיר מפני שהוא קדש קדשים, אדרבה! התודה ואיל נזיר צריכים להיות קודמים מפני שהם טעונים לחם? עונה הגמרא, שהמעלה בקדושה של האשם שהוא קדשי קדשים היא עדיפה.

הגמרא שואלת מדוע ששנינו שתודה ואיל נזיר קודמים לשלמים מפני שהם נאכלים ליום אחד וטעונים לחם. המעלה שנאכלים ליום א' עדיפה אדרבה שלמים צריכים להיות קודמים מפני שישנם בציבור, כבשי עצרת, כביחיד? אומרת הגמרא, שהמעלה של התודה ואיל נזיר שנאכלים ליום אחד עדיפה.

הגמרא מביאה ספק מה קודם, תודה שטעונה ארבעה מיני לחם קודמת, או איל נזיר קודם שיש עמו דמים אחרים, חטאת ועולה שמביאים עמו. ומביאה הגמרא ראיה ממה ששנינו בברייתא, תודה קודמת לאיל נזיר. שזו טעונה ד' מיני לחם, וזו אינה טעונה אלא שני מיני לחם.

הגמרא שואלת, מדוע ששנינו ששלמים קודמים לבכור מפני שהם טעונים מתן ארבע וסמיכה ונסכים ותנופות חזה ושוק, אדרבה בכור שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים צריך להיות קודם? עונה הגמרא, שהמעלה שיש בשלמים מצות רבות עדיפה.

¹⁴²⁰ שבע"כ בא למעט עולה שאם עולה קודמת לאשם היה צ"ל עולה וכל שכן חטאת שהרי דם חטאת קודם לדם עולה. תוס'.

המעלה של קדושה מרחם עדיפה

הגמרא שואלת על מה ששנינו שהבכור קודם למעשר מפני שקדושתו מרחם ונאכל לכהנים. אדרבה מעשר צריך להיות קודם, מפני שהוא מקדש לפניו ולאחריו. כמו ששנינו שאם קרא לתשיעי עשירי ולעשירי תשיעי ולאחד עשר עשירי שלשתם מקודשים!. ואומרת הגמרא שהמעלה בבכור שהוא קדוש מרחם עדיפה.

הגמרא שואלת על מה ששנינו שהמעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח ויש בו קודש קדשים דמו ואימוריו. אדרבה עופות צריכים להיות קודמים, מפני שאפילו אכילת אדם שבהם הוא קדשי קדשים, אבל במעשר הבשר שהוא אכילת אדם אינו קדשי קדשים? אומרת הגמרא, שהמעלה שהמעשר הוא מין זבח עדיפה.

רבינא א' אימורי קק"ל שיצאו לפ' אמר רבינא בר שילא, אימורי קדשים קלים שיצאו לפני זריקת דמים, פסולים. הזריקה פסולים ותנא תונא אפילו שקדשים קלים אינם קדושים לפני זריקת דמים, לענין מעילה האימורים הם קדשי קדשים להפסל ביוצא. ויש סיוע לדבריו מדברי התנא של משנתנו. ממה ששנינו במשנה שהמעשר קודם לעופות מפני שהוא זבח וישנו קדשי קדשים דמיו ואימורין. ומובן מה ששנינו שבעופות אין אימורים, שהרי בחטאת העוף אין אכילת מזבח וכולה לכהנים, אבל קשה מדוע התנא אומר ואימורין הרי גם בעופות הדם קרב על המזבח!. אלא התנא ששונה את הדם ביחד עם האימורים משוה את האימורים של קדשים קלים לדם. כמו שבדם מדובר בדם לפני הזריקה, כך באימורים מדובר לפני הזריקה. והתנא קורא לשניהם לדם ולאמורים קדשי קדשים. וכמו שהדם נפסל ביוצא לאחר הזריקה כך האימורים נפסלים ביוצא לאחר הזריקה.

הגמרא מביאה ראייה נוספת לרבינא בר שילא ממחלוקת רב יוחנן וריש לקיש לגבי בשר קדשים קלים שיצא חוץ לקלעים לפני זריקת דמים. רבי יוחנן

בשר קק"ל שיצא לפ' זריקה רי"א
כשר ורל"א פסול

אמר שהוא כשר, הואיל וסופו לצאת, שהרי קדשים קלים נאכלים בכל העיר. וריש לקיש אמר שהוא פסול, מפני שלא הותר עדיין באכילה ולא הגיע זמנו לצאת. ולא נחלקו אלא בבשר שסופו לצאת, אבל לא באימורים¹⁴²¹. ודוחה הגמרא, שיתכן והכל מודים שגם האימורים לא נפסלים ביוצא¹⁴²². והגמרא מביאה את מחלוקתם בבשר להודיע את כחו של ר"ל, שפוסל אפילו את הבשר שסופו לצאת, הואיל וזמנו לצאת לא הגיע עדיין¹⁴²³.

1421 תוס' שואלים מדוע לא הביאו ראיה מהמברייתא דלעיל בפ' ב' (דף כו.) ששנינו בקדשים קלים פרכסה ויצתה לחוץ וחזרה פסולה ואמרו ש"מ בשר קדשים קלים שיצא לפני זריקת דמים פסולה. ותירצו דילמא באליה ויותרת הכבד ושתי הכליות. תוס'.

1422 שזריקה עושה אותו קדשי קדשים והגמרא היא שפירשה את טעמו של ר"י הואיל וסופו לצאת ולא ר"י עצמו. רש"י.

1423 היו יכולים לחלוק באימורים להודיעך כח דהיתירא. תוס'.